

CENA MANDATU POSELSKIEGO. ILE KOSZTUJE PRZEKONANIE WYBORCY? PORÓWNANIE WYDATKÓW NA KAMPANIE WYBORCZE POLSKICH PARTII POLITYCZNYCH W LATACH 2011–2019

DOI: 10.26399/meip.1(80).2024.06/l.lukasik

WPROWADZENIE

Okres kampanii wyborczej to szczególny czas w życiu politycznym każdego państwa. Reguły i zasady jej przebiegu są opisane przede wszystkim w Kodeksie wyborczym², który stanowi swoisty fundament regulacji prawnych dotyczących kampanii. Jednym z najistotniejszych jej czynników jest aspekt finansowania. Komitety wyborcze nie mogą przekroczyć odgórnie ustalonych limitów, ponieważ grożą za to odpowiednie kary, uregulowane w wymienionym kodeksie.

Niektóre komitety wyborcze dysponują ogromnymi kwotami, które sięgają kilkudziesięciu milionów złotych. Nie zawsze przekłada się to jednak na zadowalający wynik wyborów. Z kolei komitety, które na kampanię przeznaczyły mniejsze sumy, proporcjonalnie osiągnęły większy sukces. Warto więc podjąć próbę znalezienia odpowiedzi na pytanie dotyczące efektywności wydatków ponoszonych przez poszczególne komitety na przeprowadzenie kampanii wyborczej. Jest to także dobry sposób na zbadanie, czy średnia cena mandatu jest stała, czy zwiększa się z każdą kolejną kampanią. Gdyby cena rosła, oznaczałoby to, że kampanie wyborcze stają się bardziej kosztochłonne.

¹ Łukasz Łukasik – absolwent Wydziału Nauk o Polityce i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Opolskiego, e-mail: lukelukasik@proton.me, ORCID: 0009-0004-4861-3479.

² *Zasady prowadzenia kampanii wyborczej*, online: akademia-demokracji.pl/baza-wiedzy/zasady-prowadzenia-kampanii-wyborczej (2.02.2024 r.).

Niniejszy artykuł ma na celu analizę wpływów i wydatków poszczególnych komitetów partii politycznych, które przekroczyły progi wyborcze i wprowadziły swoich przedstawicieli do Parlamentu RP. Jest on także odpowiedzią na pytanie, które z komitetów osiągnęły finansowo-wyborczy sukces, osiągając cel, jakim jest zdobycie reprezentacji w Sejmie jak najniższym kosztem. Porównam poziomy finansowania kampanii wyborczych komitetów partii politycznych, którym udało się przekroczyć próg wyborczy w wyborach parlamentarnych w 2011, 2015 i 2019 r. Korzystać będę przede wszystkim ze sprawozdań partii politycznych dotyczących bilansu Funduszy Wyborczych.

1. ZASADY FINANSOWANIA KAMPANII WYBORCZEJ

Kampania wyborcza to zorganizowany proces, na który składają się działania promocyjne, informacyjne, a także propagandowe. Prowadzą go aktorzy polityczni, do których zalicza się kandydatów, partie oraz komitety wyborcze. Przeprowadzona zgodnie z demokratycznymi zasadami kampania jest jednym z wyznaczników poprawnie funkcjonującego państwa prawa. Jej zasady są określone przez regulacje prawne zawarte w Kodeksie wyborczym, który określa m.in. czas trwania, sposoby finansowania, a także dozwolone metody jej prowadzenia³.

Obowiązujący obecnie w Polsce Kodeks wyborczy uchwalony został 5 stycznia 2011 r., wszedł w życie 1 sierpnia 2011 r., a ostatni raz znowelizowano go 26 stycznia 2023 r. Składa się z 517 artykułów regulujących wszystkie aspekty kampanii wyborczej, jednak z punktu widzenia niniejszego artykułu najważniejsze są te, które dotyczą sposobów jej finansowania. Zawarto je w rozdziale 14 i 15 kodeksu. Nadrzędną zasadą jest jawność finansowania kampanii. Wydatki ponoszone przez komitety pokrywane są ze źródeł własnych. Środki finansowe nie mogą być jednak pozyskiwane i wydawane przed dniem utworzenia komitetu oraz po dniu wyborów.

Utworzenie komitetu wyborczego jest możliwe tylko po ogłoszeniu terminu przeprowadzenia wyborów, a samą kampanię prowadzić mogą jedynie komitety, które zgłosiły listy z kandydatami. Działania agitacyjne mogą z kolei prowadzić wszyscy, włączając w to osoby poniżej 18. roku życia, ubezwłasnowolnione bądź też pozbawione praw publicznych. Jest to przejaw wolności słowa jako podstawowego prawa jednostki⁴.

Wpłatę na rzecz wybranego komitetu może zrealizować obywatel polski niebędący kandydatem na posła, senatora, prezydenta bądź posła do Parlamentu Europejskiego,

³ R.K. Tabaszewski, *Instytucjonalno-prawne uwarunkowania kampanii wyborczych w Polsce. Zagadnienia wybrane*, w: *Marketing wyborczy we współczesnych kampaniach wyborczych*, red. E. Kancik, P. Jakubowski, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2013, s. 13.

⁴ *Ibidem*, s. 23–24.

jednakże kwota wpłaty nie może przekraczać 15-krotności minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w danym okresie. Wpłaty dokonać może również kandydat do wyżej wymienionych, lecz w tym przypadku kwota nie może być większa niż 45-krotność płacy minimalnej. W przypadku przekroczenia limitu nadwyżka przepada na rzecz Skarbu Państwa. W sytuacji, kiedy komitet uzyska nadwyżkę pozyskanych środków na cele kampanii wyborczej, komitet wyborczy danej partii przekazuje ją na rzecz funduszu wyborczego.

W ciągu trzech miesięcy od dnia wyborów pełnomocnik finansowy danego komitetu ma obowiązek zdać odpowiedniemu organowi wyborczemu sprawozdanie, w którym zawarte są informacje o przychodach, wydatkach i zobowiązaniach komitetu. W terminie sześciu miesięcy od dnia złożenia sprawozdania organ wyborczy może przyjąć sprawozdanie bez zastrzeżeń, przyjmując je z zastrzeżeniami bądź też odrzucić sprawozdanie finansowe⁵.

2. FINANSOWANIE KAMPANII WYBORCZEJ W WYBORACH PARLAMENTARNYCH W 2011 ROKU

Wybory parlamentarne odbyły się nieco ponad rok po katastrofie smoleńskiej. W wyborach prezydenckich z poprzedniego roku wygrał kandydat Platformy Obywatelskiej – Bronisław Komorowski. Wygrana PO także w wyborach parlamentarnych (co przewidywały sondaże wyborcze) oznaczałaby brak koabitacji i swobodne rządy partii przez najbliższe cztery lata. Dla głównego przeciwnika Platformy, Prawa i Sprawiedliwości, byłoby to przejście do całkowitej opozycji (do 2010 r. prezydentem był wywodzący się ze środowiska PiS-u Lech Kaczyński)⁶.

Wybory zostały zapowiedziane przez prezydenta Komorowskiego 4 sierpnia 2011 r. Głowa państwa zarządziła je w najwcześniejszym możliwym terminie, czyli 9 października 2011 r. Siedem komitetów wyborczych zarejestrowało listy we wszystkich okręgach, jednakże próg wyborczy przekroczyło pięć z nich. Były to kolejno: Platforma Obywatelska RP, Prawo i Sprawiedliwość, Ruch Palikota, Polskie Stronnictwo Ludowe oraz Sojusz Lewicy Demokratycznej⁷.

⁵ Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy (Dz. U. 2011 Nr 21 poz. 112).

⁶ P. Śleszyński, *Wybory Parlamentarne 2011*, w: *Atlas Wyborczy Polski*, red. M. Kowalski, P. Śleszyński, Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, 2018, s. 175

⁷ Państwowa Komisja Wyborcza, Wybory 2011 do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, <https://wybory2011.pkw.gov.pl/wyn/pl/000000.html#tabs-1> (2.01.2024 r.).

Wybory wygrała Platforma Obywatelska RP, która uzyskując blisko 39,2% głosów ważnych, zdobyła jednocześnie 207 mandatów w Sejmie RP⁸. Na Fundusz Wyborczy swojego komitetu PO RP zgromadziła 30,497 mln złotych, a łączna suma wydatków wyniosła 30,436 mln zł. Na same wybory parlamentarne komitet wyborczy przeznaczył 30,277 mln złotych. Różnica między wpływami Funduszu a wydatkami na wybory do Sejmu i Senatu wyniosła ponad 243 tys. zł⁹. Oznacza to, że jeden uzyskany mandat „kosztował” Platformę ponad 146 tys. złotych.

Drugi wynik osiągnęło Prawo i Sprawiedliwość, na które głos oddało blisko 30% wyborców. Przełożyło się to na uzyskanie 157 mandatów w Sejmie¹⁰. Wpływy na Fundusz Wyborczy wyniosły, podobnie jak w przypadku Platformy Obywatelskiej, niespełna 30,437 mln zł, a wydatki 30,266 mln. Na same wybory parlamentarne komitet przeznaczył 30,2 mln, a różnica wyniosła 237 tys.¹¹ „Cena” jednego mandatu wyniosła zatem ok. 192 tys. zł.

Ruch Palikota, zdobywając 10% głosów, otrzymał jednocześnie 40 mandatów w Sejmie RP¹². W tym przypadku kwoty są nieporównywalnie niższe – przychody na Fundusz Wyborczy wyniosły 1,6 mln złotych, a wydatki 1,75 mln (dokładnie taką samą kwotę komitet przeznaczył na same wybory parlamentarne). Różnica to ok. 150 tys. zł¹³. Koszt uzyskanego mandatu również był znacznie niższy i wyniósł niespełna 44 tys. zł. Warto podkreślić, że Ruch Palikota nie otrzymał żadnych środków z subwencji, wszystkie fundusze pochodziły od osób fizycznych.

W wyborach do Sejmu Polskie Stronnictwo Ludowe otrzymało ok. 8,4% głosów i uzyskało 28 mandatów¹⁴. Wpływy na Fundusz wyborczy to ok. 13,368 mln zł, a wydatki to blisko 13,685 mln¹⁵. Komitet Wyborczy PSL na wybory parlamentarne wydał 12,954 mln. Różnica zatem wynosi blisko 414 tys. zł. Za jeden mandat w Sejmie PSL zapłaciło zatem blisko pół miliona złotych.

⁸ *Ibidem*.

⁹ Państwowa Komisja Wyborcza, Komunikat Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 23 kwietnia 2012 r. w sprawie sprawozdań o źródłach pozyskania środków finansowych przez partie polityczne w 2011 r, <https://pkw.gov.pl/finansowanie-polityki/finansowanie-partii-politycznych/sprawozdania-finansowe-partii-politycznych-za-rok-2011/komunikat-panstwowej-komisji-wyborczej-z-dnia-23-kwietnia-2012-r-w-sprawie-sprawozdan-o-zrodlach-pozyskania-srodkow-finansowych-przez-partie-polityczne-w-2011-r> (3.01.2024 r.).

¹⁰ Państwowa Komisja Wyborcza, *op. cit.* (2.01.2024 r.).

¹¹ Państwowa Komisja Wyborcza, *op. cit.* (3.01.2024 r.).

¹² Państwowa Komisja Wyborcza, *op. cit.* (2.01.2024 r.).

¹³ Państwowa Komisja Wyborcza, *op. cit.* (3.01.2024 r.).

¹⁴ Państwowa Komisja Wyborcza, *op. cit.* (2.01.2024 r.).

¹⁵ Państwowa Komisja Wyborcza, *op. cit.* (3.01.2024 r.).

Sojusz Lewicy Demokratycznej otrzymał 8,2% głosów ważnych i uzyskał 27 mandatów¹⁶. Przychody na Fundusz Wyborczy komitetu wyborczego SLD to w zaokrągleniu 27,627 mln, przy wydatkach o 33 tys. zł niższych¹⁷. Na wybory parlamentarne przeznaczono 24,193 mln zł. Koszt jednego mandatu to zatem ponad 864 tys. zł i jest to najwyższy koszt poniesiony przez partię w tych wyborach.

Tabela 1. Środki finansowe przeznaczone na kampanię wyborczą oraz liczba otrzymanych mandatów w 2011 r.

Komitet wyborczy	Platforma Obywatelska	Prawo i Sprawiedliwość	Ruch Palikota	Polskie Stronnictwo Ludowe	Sojusz Lewicy Demokratycznej
Przychody Funduszu Wyborczego (w PLN)	30,497 mln	30,437 mln	1,6 mln	13,369 mln	27,627 mln
Wielkość subwencji (w PLN)	19,459 mln	22,39 mln	0,00	1,197 mln	3,6 mln
Wydatki FW (w PLN)	30,346 mln	30,266 mln	1,749 mln	13,685 mln	27,594 mln
Wydatki FW na kampanię parlamentarną (w PLN)	30,277 mln	30,2 mln	1,749 mln	12,954 mln	24,193 mln
Zdobyte mandaty	207	157	40	28	27

Źródło: opracowanie na podstawie komunikatu Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 23 kwietnia 2012 r. w sprawie sprawozdań o źródłach pozyskania środków finansowych przez partie polityczne w 2011 r., Państwowa Komisja Wyborcza, 2012.

3. FINANSOWANIE KAMPANII WYBORCZEJ W WYBORACH PARLAMENTARNYCH W 2015 ROKU

Wybory parlamentarne w 2015 r. odbyły się nieco ponad rok po rosyjskiej agresji na Ukrainę. Polacy uświadomili sobie, że w tej kwestii rację miało Prawo i Sprawiedliwość oraz śp. prezydent Lech Kaczyński, którzy mówili o zagrożeniu ze strony Federacji Rosyjskiej. Partii rządzącej zaszkodziła także afera podsłuchowa – niektóre zwroty użyte przez polityków Platformy na nagraniach weszły na stałe do mowy potocznej

¹⁶ Państwowa Komisja Wyborcza, *op. cit.* (2.01.2024 r.).

¹⁷ Państwowa Komisja Wyborcza, *op. cit.* (3.01.2024 r.).

Polaków i stały się symbolem degrengolady elity rządzącej¹⁸. Kilka miesięcy przed wyborami parlamentarnym miały miejsce wybory prezydenckie. Zwycięstwo kandydata Prawa i Sprawiedliwości, Andrzeja Dudy, tylko podkreśliło preferencje polityczne społeczeństwa. Dla PO był to bardzo trudny moment, dla PiS-u – najlepsza możliwa okazja do przejścia pełnej władzy w Polsce.

Należy dodać również, że w 2011 r. doszło do korekty przepisów dotyczących subwencji, którą otrzymują partie polityczne. Obniżono wtedy o połowę kwotę subwencji dla wszystkich partii¹⁹.

Wybory parlamentarne zostały wyznaczone 17 lipca przez Bronisława Komorowskiego na 25 października 2015 r. Ośmiu komitetom udało się zarejestrować listy we wszystkich okręgach, lecz próg przekroczyło tylko pięć z nich. Zwycięzcą został Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość²⁰.

Prawo i Sprawiedliwość wygrało wybory parlamentarne, kończąc ośmioletnią kadencję rządów Platformy Obywatelskiej. W wyborach zdobyło 37,6% głosów i otrzymało 235 mandatów w Sejmie RP. PiS na rzecz Funduszu Wyborczego zgromadziło ponad 44,2 mln zł przy wydatkach oscylujących na bardzo podobną kwotę. Na rzecz samych wyborów parlamentarnych Komitet Wyborczy Prawa i Sprawiedliwości przeznaczył 30,48 mln zł²¹. Różnica wyniosła 13,747 mln zł. W przeliczeniu na jeden zdobyty mandat Prawo i Sprawiedliwość musiało wydać 130 tys. zł, aby otrzymać jedno miejsce w Sejmie.

Wielkim przegranym wyborów został Komitet Wyborczy Platformy Obywatelskiej. Dla partii oznaczało to utratę władzy po ośmiu latach rządów, z których ponad cztery z prezydentem wywodzącym się z jej środowiska. KW PO zdobył 24,1% głosów ważnych i zebrał 138 mandatów poselskich. Wpływy na rzecz Komitetu Wyborczego wyniosły 47,665 mln zł, a wydatki 47,687 mln zł. Na same wybory parlamentarne przeznaczono 29,532 mln zł²². Różnica to ponad 18,1 mln. Jeden mandat kosztował zatem 214 tys. zł.

¹⁸ M. Kowalski, *Wybory Parlamentarne 2015*, w: *Atlas Wyborczy Polski*, red. M. Kowalski, P. Śleszyński, Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, 2018, s. 227.

¹⁹ K. Skotnicki, *Finansowanie partii politycznych w Polsce*, „Toruńskie Studia Polsko-Włoskie”, nr XII, 2016, s. 84.

²⁰ Państwowa Komisja Wyborcza, Wybory do Sejmu Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 2015, https://parlament2015.pkw.gov.pl/349_Wyniki_Sejm.html (5.01.2024 r.).

²¹ Państwowa Komisja Wyborcza, Komunikat Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 25 kwietnia 2016 r. w sprawie sprawozdań o źródłach pozyskania środków finansowych przez partie polityczne w 2015 r., <https://pkw.gov.pl/finansowanie-polityki/finansowanie-partii-politycznych/sprawozdania-finansowe-partii-politycznych-za-rok-2015/komunikat-panstwowej-komisji-wyborczej-z-dnia-25-kwietnia-2016-r-w-sprawie-sprawozdan-o-zrodlach-pozyskania-srodkow-finansowych-przez-partie-polityczne-w-2015-r> (6.01.2024 r.).

²² *Ibidem*.

Nowoczesna na rzecz Komitetu Wyborczego zgromadziła ponad 8,677 mln zł i wydała około 8,594 mln. Same wydatki na kampanię do parlamentu wyniosły 8,590 mln, a różnica kształtowała się na poziomie 87 tys. zł. W wyborach otrzymała ona 7,6% i zdobyła 28 mandatów²³. Cena jednego mandatu wyniosła więc ok. 307 tys. zł.

Komitet Wyborczy PSL zebrał ponad 14,173 mln zł i wydał z nich 14,171 mln, z czego 13,273 mln przeznaczone zostały na wybory parlamentarne. Uzyskując 5,13% głosów, zdobył on 16 mandatów w Sejmie VIII kadencji²⁴. Cena jednego mandatu wyniosła zatem 830 tys. zł i była najwyższą w tych wyborach.

Próg przekroczył również Komitet Wyborczy Wyborców Kukiz'15, jednak ze względu na fakt, iż nie był on partią, nie musiał składać sprawozdania finansowego, dlatego też nie ma ogólnodostępnych danych o kosztach poniesionych podczas kampanii wyborczej. Zdobyl on natomiast 8,8% głosów i otrzymał 42 mandaty w Sejmie RP²⁵.

Tabela 2. Środki finansowe przeznaczone na kampanię wyborczą oraz liczba otrzymanych mandatów w 2015 r.

Komitet wyborczy	Prawo i Sprawiedliwość	Platforma Obywatelska	Nowoczesna	Polskie Stronnictwo Ludowe
Przychody Funduszu Wyborczego (w PLN)	44,227 mln	47,665 mln	8,678 mln	14,173 mln
Wielkość subwencji (w PLN)	5,38 mln	10,266 mln	0,00	835 000
Wydatki FW (w PLN)	44,221 mln	47,687 mln	8,594 mln	14,171 mln
Wydatki FW na kampanię parlamentarną (w PLN)	30,48 mln	29,532 mln	8,59 mln	13,273 mln
Zdobyte mandaty	235	138	28	16

Źródło: opracowanie na podstawie komunikatu Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 25 kwietnia 2016 r. w sprawie sprawozdań o źródłach pozyskania środków finansowych przez partie polityczne w 2015 r., Państwowa Komisja Wyborcza, 2016.

²³ *Ibidem.*

²⁴ *Ibidem.*

²⁵ *Ibidem.*

4. FINANSOWANIE KAMPANII WYBORCZEJ W WYBORACH PARLAMENTARNYCH W 2019 ROKU

Czteroletnia kadencja rządów Zjednoczonej Opozycji cechowała się silną polaryzacją (której początków można szukać po katastrofie smoleńskiej z 2010 r.). Oznaczała ona także brutalną i agresywną walkę polityczną na polskiej scenie politycznej. Silny konflikt zarówno społeczny, jak i polityczny wpłynął na zachowania wyborcze Polek i Polaków. Napięcie społeczne, jakie towarzyszyło wyborom, porównywane jest do tego, jakie panowało m.in. w momencie śmierci Jana Pawła II i wspomnianej wcześniej katastrofy smoleńskiej²⁶.

Do ogłoszenia terminu wyborów parlamentarnych doszło 6 sierpnia 2019 r. Prezydent RP Andrzej Duda ogłosił, że wybory odbędą się 13 października. Listy we wszystkich okręgach zarejestrowało pięć komitetów wyborczych – PiS, PO, SLD, PSL i Konfederacja. Każdy z nich przekroczył próg wyborczy i otrzymał określoną liczbę mandatów²⁷.

Prawo i Sprawiedliwość przebiło swój wynik z poprzednich wyborów, otrzymując rekordowe 43,6%, jednakże nie przełożyło się to na większą liczbę mandatów i w Sejmie posłowie PiS-u otrzymali 235 miejsc. Rekordowe były też wpływy na Komitet Wyborczy PiS-u – wyniosły one 50 mln zł. Wydano 48,9 mln, z czego 31,7 mln zł zostało przeznaczonych na wybory parlamentarne²⁸. Różnica wyniosła 18,3 mln zł. Koszt uzyskania jednego mandatu wyniósł zatem 135 tys. zł.

Komitet Wyborczy Platformy Obywatelskiej zebrał z kolei 42,5 mln zł, z których wydano 42,441 mln. 30 mln zostało rozdysponowane na kampanię wyborczą do parlamentu. Różnica między wpływami a wydatkami na kampanię parlamentarną wyniosła 12,5 mln zł. Przełożyło się to na uzyskanie 27,4% głosów i zdobycie 134 mandatów²⁹. Jeden mandat kosztował zatem 224 tys. zł.

KW Sojuszu Lewicy Demokratycznej zebrał ponad 12,3 mln zł, z których wydał około 12,29 mln. Na samą kampanię parlamentarną przeznaczono ponad 9,5 mln zł,

²⁶ M. Cześnik, R. Miśta, M. Żerkowska-Balas, *Uczestnictwo i mobilizacja w wyborach parlamentarnych 2019 roku*, „Studia Socjologiczne” 2020, nr 4, s. 92.

²⁷ Państwowa Komisja Wyborcza, Komunikat Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 10 czerwca 2020 r. w sprawie sprawozdań o źródłach pozyskania środków finansowych przez partie polityczne w 2019 r., <https://pkw.gov.pl/finansowanie-polityki/finansowanie-partii-politycznych/sprawozdania-finansowe-partii-politycznych-za-rok-2019/komunikat-panstwowej-komisji-wyborczej-z-dnia-10-czerwca-2020-r-w-sprawie-sprawozdan-o-zrodlach-pozy> (8.01.2024 r.).

²⁸ Państwowa Komisja Wyborcza, *op. cit.* (8.01.2024 r.).

²⁹ *Ibidem*.

a różnica wyniosła 2,778 mln zł. W wyborach do parlamentu zdobył on 12,3% głosów i uzyskał 49 mandatów w Sejmie³⁰ – koszt jednego wyniósł zatem 195 tys. zł.

Polskie Stronnictwo Ludowe na rzecz swojego komitetu wyborczego zgromadziło 10,84 mln zł, z którego wydano 10,82 mln. 8,47 mln zł przeznaczone zostało na kampanię parlamentarną. Różnica wyniosła zatem 2,36 mln zł. W wyborach PSL zdobył 8,6% i uzyskał 30 mandatów³¹. Otrzymanie jednego mandatu dla PSL-u wiązało się z wydaniem średnio 283 tys. zł i jest to najwyższa kwota, jaką ponieść musiał komitet w tych wyborach parlamentarnych, aby wprowadzić swojego przedstawiciela do Sejmu RP.

Najmniejszy budżet przeznaczony na swój komitet wyborczy w 2019 r. miała Konfederacja Wolność i Niepodległość. Zgromadziła ona 1,73 mln zł, z których przeznaczono (na same wybory parlamentarne) 1,729 mln zł. Różnica wyniosła zatem 1000 zł. W samych wyborach uzyskała ona 6,8% głosów wyborców, co pozwoliło jej na wprowadzenie do Sejmu RP 11 posłów³². Jeden mandat kosztował ją zatem średnio 157 tys. zł.

Tabela 3. Środki finansowe przeznaczone na kampanię wyborczą oraz liczba otrzymanych mandatów w 2019 r.

Komitet wyborczy	Prawo i Sprawiedliwość	Platforma Obywatelska	SLD	Polskie Stronnictwo Ludowe	Konfederacja
Przychody Funduszu Wyborczego (w PLN)	50 mln	42,5 mln	12,384 mln	10,841 mln	1,73 mln
Wielkość subwencji (w PLN)	7,6 mln	1,101 mln	1,03 mln	420 700	0,00
Wydatki FW (w PLN)	48,864 mln	42,441 mln	12,294 mln	10,827	1,729 mln
Wydatki FW na kampanię parlamentarną (w PLN)	31,709 mln	30 mln	9,57 mln	8,479 mln	1,729 mln
Zdobyte mandaty	235	134	49	30	11

Źródło: opracowanie na podstawie komunikatu Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 10 czerwca 2020 r. w sprawie sprawozdań o źródłach pozyskania środków finansowych przez partie polityczne w 2019 r., Państwowa Komisja Wyborcza, 2020.

³⁰ *Ibidem.*

³¹ *Ibidem.*

³² *Ibidem.*

5. FINANSOWANIE KAMPANII WYBORCZYCH – ANALIZA I WNIOSKI

Podczas kampanii wyborczej z 2011 r. komitety, które w wyborach przekroczyły próg wyborczy, łącznie wydały na kampanię wyborczą ponad 103,5 mln zł, a na same wybory parlamentarne – blisko 99,5 mln. Uśredniając – cena za jeden mandat to 216 tys. zł. KW Platforma Obywatelska RP, KW Prawo i Sprawiedliwość oraz KW Ruch Palikota otrzymały mandaty niższym kosztem. SLD natomiast „przeplaciło” prawie czterokrotnie.

Z kolei cztery lata później cztery komitety wyborcze wydały na rzecz wyborów parlamentarnych ponad 81,875 mln zł, więc koszt jednego mandatu (bez tych otrzymanych przez przedstawicieli Kukiz'15), uogólniając, wyniósł 196 tys. zł. Oznacza to, że tylko KW PiS uzyskał miejsca w Sejmie niższym kosztem. Warty podkreślenia jest także fakt, że w tym samym roku odbywały się wybory prezydenckie, dlatego też dysproporcje między wpływami na rzecz komitetów wyborczych a wydatkami na kampanię do parlamentu są znacznie większe niż przy ubiegłej kampanii wyborczej w wyborach parlamentarnych.

Kampania wyborcza w 2019 r. prowadzona była na dwóch polach – komitety przeznaczały środki na wybory parlamentarne oraz europejskie. Wiąże się to oczywiście z większymi budżetami komitetów wyborczych, jednak wydatki na wybory parlamentarne pozostały na mniej więcej tym samym poziomie. Łącznie na parlamentarną kampanię wyborczą komitety przeznaczyły 81,487 mln zł. Pozwala nam to obliczyć, że średnia wartość jednego mandatu to ok. 177 tys. zł. Prawo i Sprawiedliwość oraz Konfederacja Wolność i Niepodległość jako jedyne partie uzyskały swoje mandaty po niższych kosztach.

Po obliczeniu danych z Głównego Urzędu Statystycznego dotyczących inflacji dowiadujemy się, że inflacja między rokiem 2011 a 2015 wyniosła ok. 3,6%. W latach 2011–2019 było to już około 6%³³. Nie pokrywa się to jednak ze średnim kosztem jednego mandatu – między kampanią z 2011 a tą z 2015 jest spadek „ceny” mandatu o ponad 9%. W przypadku porównania ceny między 2015 a 2019 rokiem spadek ten jest minimalnie większy – niecałe 10%. Pomiedzy 2011 a 2019 rokiem spadek jest oczywiście jeszcze większy – ponad 18%.

Pomimo rosnących kosztów życia wydatki komitetów wyborczych na wybory parlamentarne również nie zmieniają się zauważalnie. Porównując poniesione koszty trzech komitetów – Prawa i Sprawiedliwości, Platformy Obywatelskiej oraz Polskiego Stronnictwa Ludowego, ponieważ tylko one miały swoich reprezentantów przez wszystkie trzy kadencje Sejmu RP – można dojść do wniosku, że jedynie w przypadku tego ostatniego zmiany były znaczące. Między 2011 a 2015 rokiem było to

³³ Obliczenia własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego dotyczących inflacji.

o 2,5% więcej, a między latami 2015 a 2019 spadek wyniósł aż 36%. W przypadku pozostałych dwóch ugrupowań różnice te były na tyle niewielkie, że nie wymagają dodatkowych analiz.

BIBLIOGRAFIA

- Cześnik M., Miśta R., Żerkowska-Balas M., *Uczestnictwo i mobilizacja w wyborach parlamentarnych 2019 roku*, „Studia Socjologiczne” 2020, nr 4.
- M. Kowalski, *Wybory Parlamentarne 2015*, w: *Atlas Wyborczy Polski*, red. M. Kowalski, P. Śleszyński, Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, 2018.
- Państwowa Komisja Wyborcza, Komunikat Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 10 czerwca 2020 r. w sprawie sprawozdań o źródłach pozyskania środków finansowych przez partie polityczne w 2019 r., <https://pkw.gov.pl/finansowanie-polityki/finansowanie-partii-politycznych/sprawozdania-finansowe-partii-politycznych-za-rok-2019/komunikat-panstwowej-komisji-wyborczej-z-dnia-10-czerwca-2020-r-w-sprawie-sprawozdan-o-zrodlach-pozy> (8.01.2024 r.).
- Państwowa Komisja Wyborcza, Komunikat Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 23 kwietnia 2012 r. w sprawie sprawozdań o źródłach pozyskania środków finansowych przez partie polityczne w 2011 r., <https://pkw.gov.pl/finansowanie-polityki/finansowanie-partii-politycznych/sprawozdania-finansowe-partii-politycznych-za-rok-2011/komunikat-panstwowej-komisji-wyborczej-z-dnia-23-kwietnia-2012-r-w-sprawie-sprawozdan-o-zrodlach-pozyskania-srodkow-finansowych-przez-partie-polityczne-w-2011-r> (3.01.2024 r.).
- Państwowa Komisja Wyborcza, Komunikat Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 25 kwietnia 2016 r. w sprawie sprawozdań o źródłach pozyskania środków finansowych przez partie polityczne w 2015 r., <https://pkw.gov.pl/finansowanie-polityki/finansowanie-partii-politycznych/sprawozdania-finansowe-partii-politycznych-za-rok-2015/komunikat-panstwowej-komisji-wyborczej-z-dnia-25-kwietnia-2016-r-w-sprawie-sprawozdan-o-zrodlach-pozyskania-srodkow-finansowych-przez-partie-polityczne-w-2015-r> (6.01.2024 r.).
- Państwowa Komisja Wyborcza, Wybory 2011 do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, <https://wybory2011.pkw.gov.pl/wyn/pl/000000.html#tabs-1> (2.01.2024 r.).
- Państwowa Komisja Wyborcza, Wybory do Sejmu i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej 2015, https://parlament2015.pkw.gov.pl/349Wyniki_Sejm.html (5.01.2024 r.).

- Skotnicki, *Finansowanie partii politycznych w Polsce*, „Toruńskie Studia Polsko-Włoskie”, nr XII, 2016.
- Śleszyński P., *Wybory Parlamentarne 2011*, w: *Atlas Wyborczy Polski*, red. M. Kowalski, P. Śleszyński, Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, 2018.
- Tabaszewski R.K., *Instytucjonalno-prawne uwarunkowania kampanii wyborczych w Polsce. Zagadnienia wybrane*, w: *Marketing wyborczy we współczesnych kampaniach wyborczych*, red. Kancik E., Jakubowski P., Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin 2013.
- Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy (Dz.U. z 2011 r. Nr 21 poz. 112). *Zasady prowadzenia kampanii wyborczej*, online: akademia-demokracji.pl/baza-wiedzy/zasady-prowadzenia-kampanii-wyborczej (2.02.2024 r.).

CENA MANDATU POSELSKIEGO. ILE KOSZTUJE PRZEKONANIE WYBORCY? PORÓWNANIE WYDATKÓW NA KAMPANIE WYBORCZE POLSKICH PARTII POLITYCZNYCH W LATACH 2011–2019

Streszczenie

Tekst jest analizą wydatków ponoszonych przez komitety wyborcze w wyborach do polskiego parlamentu w latach 2011, 2015 i 2019. Przedstawione zostały zasady finansowania kampanii wyborczej. Analiza dotyczy w głównej mierze zależności między inflacją a wydatkami, zmian w ponoszonych wydatkach oraz kosztach zdobycia jednego mandatu poselskiego przez komitety.

Słowa kluczowe: wybory, kampania wyborcza, mandat poselski, finansowanie kampanii, wydatki komitetów

THE PRICE OF A MEMBER OF PARLIAMENT'S SEAT. HOW MUCH DOES IT COST TO CONVINCE A VOTER? A COMPARISON OF EXPENDITURES ON ELECTION CAMPAIGNS BY POLISH POLITICAL PARTIES IN 2011–2019

Abstract

The text is an analysis of the expenses incurred by electoral committees in the elections to the Polish Parliament in 2011, 2015 and 2019. The principles of financing the election campaign are presented. The analysis mainly concerns the relationship between

inflation and expenses, changes in expenses incurred and the costs of winning one parliamentary seat by committees.

Keywords: elections, election campaign, parliamentary mandate, campaign financing, committee expenses

Cytuj jako:

Łukasik Ł., *Cena mandatu poselskiego. Ile kosztuje przekonanie wyborcy? Porównanie wydatków na kampanie wyborcze polskich partii politycznych w latach 2011–2019*, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna” 2024, nr 1(80), s. 109–121 DOI: 10.26399/meip.1(80).2024.06/l.lukasik

Cite as:

Łukasik Ł. (2024). ‘The Price of a Member of Parliament’s Seat. How Much Does It Cost to Convince a Voter? A Comparison of Expenditures on Election Campaigns by Polish Political Parties in 2011–2019’. *Myśl Ekonomiczna i Polityczna* 1(80), 109–121 DOI: 10.26399/meip.1(80).2024.06/l.lukasik